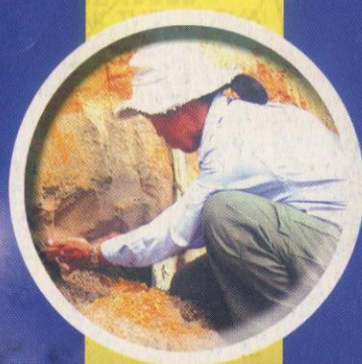
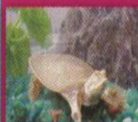
ซากดึกดำบรรพ์
บ้านโคกสูง
อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา

DEPARTMENT OF MINERAL RESOURCES

กรมทรัพยากรธรณี
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

DEPARTMENT OF MINERAL RESOURCES

อธิบดีกรมทรัพยากรธรณี **นายสมศักดิ์ โพธิสัตย์**
ผู้อำนวยการสำนักธรณีวิทยา นางเบญจวรรณ จารุกลัส
ผู้อำนวยการส่วนวิจัยซากดึกดำบรรพ์ นายวราวุธ สุธีธร
และพิพิธภัณฑ์ธรณีวิทยา
น.ส.ละออ เล็บครุฑ บรรณาธิการ

สารบัญ

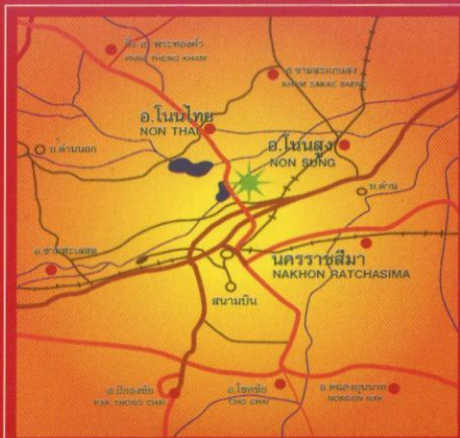
หน้า

บ่อทรายบ้านโคกสูง

สถานที่พบซากดึกดำบรรพ์

พบในบ่อทรายบ้านโคกสูง ตำบลโคกสูง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ในพื้นที่ประมาณ ๑๐ ไร่ ของนายสมชัย ติรเศรษฐภักดี

แผนที่แสดงจุดที่ตั้งบ่อทรายบ้านโคกสูง
ตำบลโคกสูง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

การค้นพบซากดึกดำบรรพ์

ซากดึกดำบรรพ์พบในระหว่างการขุดบ่อในทุ่งนาเพื่อทำสระเก็บน้ำ และนำดินไปปรับพื้นที่สร้างโรงสี เมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๘ ได้พบซากดึกดำบรรพ์ในบ่อดังกล่าวเป็นจำนวนมาก องค์การบริหารส่วนตำบลโคกสูง จึงได้แจ้งกรมทรัพยากรธรณีให้ไปทำการตรวจสอบ

โครงกระดูกช้างที่เกือบสมบูรณ์ พบในบ่อทรายบ้านโคกสูง

ดร.เยาวลักษณ์ ชัยมณี ตรวจสอบแหล่งซากดึกดำบรรพ์

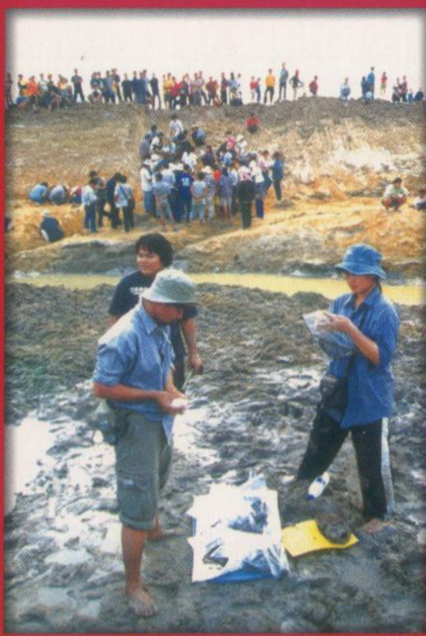
กรมทรัพยากรธรณี โดย ดร.เยาวลักษณ์ ชัยมณี และคณะ ได้ทำการศึกษาตัวอย่างดังกล่าว พบว่าเป็นกรามช้างที่สมบูรณ์ พร้อมด้วยฟันของช้างโบราณ ***สเตโกดอน***

กรามช้างโบราณ

การสำรวจซากดึกดำบรรพ์

หลังจากนั้น กรมทรัพยากรธรณีและองค์การบริหารส่วนตำบลโคกสูง ได้ร่วมกันขุดสำรวจซากดึกดำบรรพ์ ผลการขุดค้นพบซากดึกดำบรรพ์เพิ่มหลายชนิดในชั้นตะกอนทรายปนกรวดสีเทา ความลึกประมาณ ๕-๖ เมตร ได้แก่ ซากดึกดำบรรพ์ของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมพวกวัว-ควาย เก้ง-กวาง หมาป่าไฮยีนา สัตว์เลื้อยคลานโบราณพวกตะโขง เต่า ตะพาบน้ำ นอกจากนี้ยังพบชิ้นส่วนกระดูกของปลาโบราณ ต้นไม้โบราณ ซากดึกดำบรรพ์เหล่านี้ต้องนำไปทำการศึกษาวิจัยต่อไป

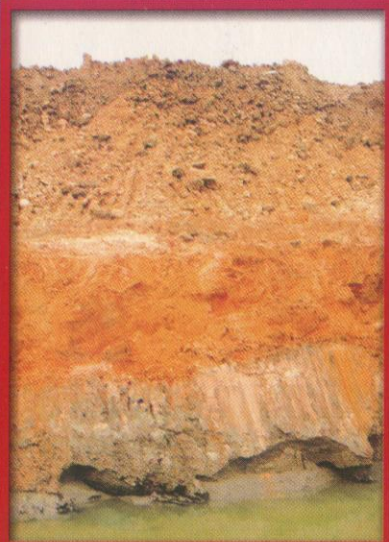

กรมทรัพยากรธรณีร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลโคกสูง
ขุดค้นซากดึกบรรพ์

บริเวณแหล่งซากดึกดำบรรพ์เป็นที่ลุ่มน้ำ ประกอบด้วยดินเหนียวปนทรายแป้ง วางทับอยู่ข้างบนชั้นทรายร่วน และชั้นดินเหนียวปนกรวดทราย ลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบ

ลำดับชั้นตะกอน

ตะกอนแบ่งเป็น ๒ ชุด ตะกอนชุดบนมีความหนาประมาณ ๓-๕ เมตร เป็นตะกอนดินปนทรายแป้ง และตะกอนทรายร่วนสีเหลือง ตะกอนชุดล่างตั้งแต่ ๕ เมตรลงไปเป็นตะกอนสีเทาของทรายปนกรวด มีชั้นดินเหนียวแทรกสลับ พบซากดึกดำบรรพ์จำพวกต้นไม้โบราณ เมล็ดพืช ใบไม้ และซากสัตว์จำนวนมากอยู่ในชั้นบนสุดของตะกอนชุดนี้

ภาพแสดงชั้นตะกอนของบ่อทรายบ้านโคกสูง

ชั้นที่พบซากดึกดำบรรพ์

ซากกระดูกวัวพบในชั้นตะกอนปนดินเหนียวสีเทา

สภาพแวดล้อมโบราณ

จากการสำรวจ พบซากดึกดำบรรพ์หลายชนิดในชั้นกรวดทรายสลับด้วยดินเหนียว ทำให้สันนิษฐานได้ว่า บริเวณบ้านโคกสูงเคยมีแม่น้ำขนาดใหญ่ไหลผ่าน มีต้นไม้ขนาดใหญ่จำนวนมาก แสดงว่าเป็นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ ทำให้มีสัตว์อาศัยอยู่ชุกชุมในบริเวณนี้ นอกจากนี้บริเวณใกล้เคียงมีทุ่งหญ้าแทรกสลับ

สภาพแวดล้อมโบราณบริเวณบ้านโคกสูง

อายุของซากดึกดำบรรพ์

ซากดึกดำบรรพ์ที่พบมีอายุสมัยไพลสโตซีน ประมาณ ๔๐๐,๐๐๐ ปี

ซากดึกดำบรรพ์ของสัตว์ต่าง ๆ ที่สำรวจพบในบ่อทราย มีดังนี้

๑. ช้างโบราณ*สเตโกดอน*
๒. วัว-ควายโบราณ
๓. เก้ง-กวางโบราณ
๔. หมาป่าไฮยีนา
๕. ตะโขงโบราณ
๖. เต่า-ตะพาบน้ำโบราณ
๗. ปลาโบราณ
๘. พืชโบราณ

กรามพร้อมฟันช้างโบราณ

กะโหลกหมาป่าไฮยีนา

เขากวาง

กระดูกขาวัว

แผ่นหลังของตะโขง

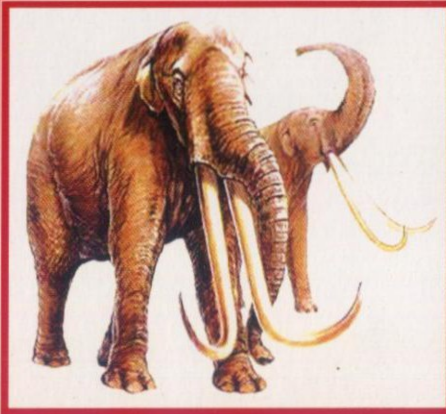

กระดองตะพาบน้ำ

กระดองเต่า

กระโดงปลา

ต้นไม้โบราณ

พบกรามพร้อมฟันด้านล่างที่ครบสมบูรณ์ พร้อมทั้งกระดูกขา กระดูกซี่โครง กระดูกสันหลังและกระดูกสะโพก ปัจจุบันช้างชนิดนี้ได้สูญพันธุ์ไปแล้ว

ซากกระดูกช้างเกือบครบสมบูรณ์พบในบ่อทราย ทำการเข้าเฝือกเพื่อป้องกันการแตกหักระหว่างขนย้าย

กรามล่างพร้อมฟันที่สมบูรณ์

กระดูกขาและซี่โครง

กระดูกสะโพก

พบชิ้นส่วนกราม และฟันจำนวนมาก และยังพบโครงกระดูกเกือบครบทั้งตัว

กรามพร้อมฟัน

กระดูกสะบัก

ฟันวัว

กระดูกสันหลัง

กระดูกเชิงกราน

เก้ง-กวางโบราณ

พบชิ้นส่วนโครงกระดูก กราม ฟัน และเขาจำนวนมาก

เขากวาง

เขากวาง

ฟันกวาง

กระดูกขากวาง

หมาป่าไฮยีนา

พบชิ้นส่วนหัวกะโหลกพร้อมฟันด้านบนเกือบครบสมบูรณ์ ซึ่งปัจจุบันหมาป่าไฮยีนาชอบอาศัยอยู่ในทุ่งหญ้า โดยอยู่รวมกันเป็นฝูงเพื่อล่าเหยื่อ ไฮยีนาไม่พบในประเทศไทย พบเฉพาะที่แอฟริกาเท่านั้น

กะโหลกไฮยีนา

หัวกะโหลกพร้อมฟัน

หัวกะโหลกพร้อมฟัน

ตะโขงโบราณ

พบหัวกะโหลกครบสมบูรณ์ทั้งหัว พร้อมกระดูกแผ่นหลัง และกรามล่าง ตะโขงชอบอาศัยอยู่ในแม่น้ำขนาดใหญ่ กินปลาเป็นอาหาร ปัจจุบันพบในประเทศอินเดีย ไม่พบในประเทศไทย

หัวกะโหลกที่พบในบ่อทราย

ฟันของตะโขง

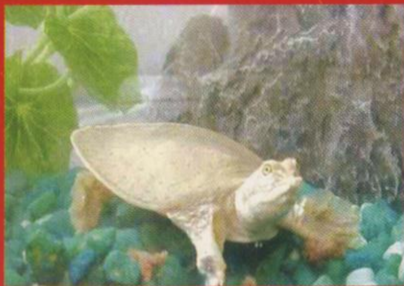
หัวกะโหลกที่ได้รับการตกแต่งแล้ว

แผ่นหลังของตะโขง

พบกระดองที่ครบสมบูรณ์ของเต่าและตะพาบน้ำหลายชนิด

ตะพาบน้ำโบราณ

กระดองตะพาบน้ำ

กระดองตะพาบน้ำในบ่อทราย

เต่าโบราณ

กระดองเต่าส่วนท้องและหลัง

กระดองเต่าส่วนท้อง

กระดองเต่า

ปลาโบราณ

พบชิ้นส่วนกระโดงปลา

กระโดงปลาโบราณ

พืชโบราณ

พบซากต้นไม้ขนาดใหญ่ เล็ก และเมล็ดพืชจำนวนมากทับถมปะปนอยู่กับซากดึกดำบรรพ์สัตว์ต่างๆ

รากไผ่

เมล็ดพืช

ซากต้นไม้

ความสำคัญของการค้นพบซากดึกดำบรรพ์

การค้นพบซากดึกดำบรรพ์หลายชนิดในบริเวณเดียวกันถือว่ามีความสำคัญมาก เนื่องจากสามารถบอกเล่าถึงความหลากหลายของพืชและสัตว์ในอดีตในบริเวณที่ราบสูงโคราช และบ่งชี้ให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่บริเวณนี้ นอกจากนี้ยังบอกให้ทราบถึงกำเนิด ความเป็นมา และวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตเหล่านี้ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้เป็นอย่างดี

การสำรวจหาซากดึกดำบรรพ์

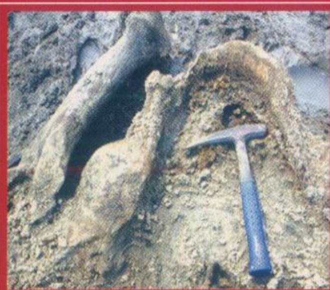

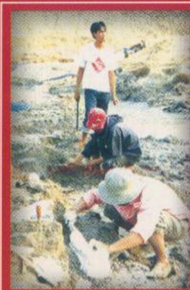

ซากดึกดำบรรพ์ของสัตว์โบราณชนิดต่างๆ

การอนุรักษ์ซากดึกดำบรรพ์

เมื่อขุดพบซากดึกดำบรรพ์ ต้องขุดชั้นดินตะกอนออกอย่างระมัดระวัง หากพบว่ากระดูกอยู่ในสภาพไม่แข็งแรง หรือมีรอยแตกหัก ควรห่อหุ้มด้วยผ้าเฝือกปูนปลาสเตอร์ก่อน แล้วจึงทำการเคลื่อนย้ายซากดังกล่าวไปซ่อมแซมในห้องปฏิบัติการ แล้วใช้น้ำยาเคมีทากระดูก เพื่อให้แข็งแรงไม่แตกหักก่อนนำมาศึกษาวิจัย เมื่อศึกษารายละเอียดและทราบชนิดของซากดังกล่าวแล้ว จะทำการจำลองตัวอย่างดังกล่าว เพื่อนำไปจัดแสดงเผยแพร่ความรู้แก่สาธารณชน ส่วนตัวอย่างควรเก็บไว้ในสถานที่ปลอดภัย เพื่อใช้เป็นตัวอย่างเปรียบเทียบ อ้างอิงในการศึกษาต่อไป

รอเฝือกแห้งแล้วจึงขนย้าย

กระดูกที่พบในแหล่งหากไม่แข็งแรงแตกหักต้องเข้าเฝือกปูนปลาสเตอร์เพื่อป้องกันการแตกหักระหว่างขนย้าย

ซากดึกดำบรรพ์ชิ้นเล็กห่อด้วยกระดาษ

ซ่อมแซมส่วนที่แตกหักชำรุด

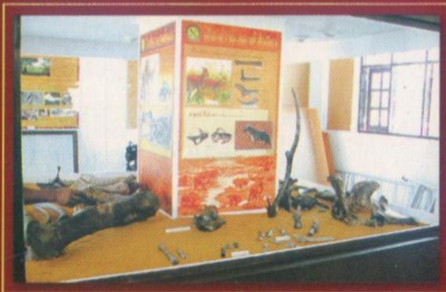
ซากดึกดำบรรพ์จากแหล่งนำมาเก็บไว้ยังสถานที่ที่เตรียมไว้เพื่อทำการศึกษาวิจัยต่อไป

การเผยแพร่ความรู้สู่ชุมชน

กรมทรัพยากรธรณี และองค์การบริหารส่วนตำบลโคกสูง ได้จัดแสดงตัวอย่างซากดึกดำบรรพ์เหล่านี้ไว้ในอาคารจัดแสดงชั่วคราวขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกสูง เพื่อให้นักเรียน นักศึกษาและประชาชนทั่วไปเข้าเยี่ยมชม โดยข้อมูลความรู้ต่างๆ ได้จากการศึกษาวิจัยของกรมทรัพยากรธรณี เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น และพิพิธภัณฑ์ของชุมชนต่อไป

จัดแสดงเผยแพร่ความรู้แก่ประชาชนทั่วไป

ทีมงานสำรวจและศึกษาวิจัยซากดึกดำบรรพ์บ้านโคกสูง

- ดร.เยาวลักษณ์ ชัยมณี
- น.ส.โชติมา ยามี
- น.ส.พรรณิภา แซ่เทียน
- นายมานะ รักบำรุง

DEPARTMENT OF MINERAL RESOURCES

จัดพิมพ์โดย
สำนักธรณีวิทยา กรมทรัพยากรธรณี กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ถนนพระราม ๖ เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐
โทรศัพท์ ๐ ๒๒๐๒-๓๖๗๐ โทรสาร ๐ ๒๒๐๒-๓๗๕๔ www.dmr.go.th